

VI. CONSTITUTIO DE VALORE MONETAE LITHUANICAE
IN TERRA PODOLIAE CURRENTIS

Sigismundus Dei gratia etc. generoso Stanislao Lanczkorunsky de Brzeszczie^a capitaneo nostro Camenecensi, fidei dilecto, gratiam regiam. Generose, fidelis dilecte.

Questi sunt hic nobis nuntii terrae Podoliae, quod moneta magni ducatus nostri Lithuaniae carius istic accipiat et in usu sit, quam in aliis terris regni nostri. Nos nolentes, ut nobilitas eiusdem terrae Podoliae et eorum subditi aliquod detrimentum ex hac ipsa moneta Lithuanica accipiant, volumus et mandamus Fidelitati Tuae, ut illam non charius nec maiori pretio accipi istic facias et admittas, quam in aliis partibus regni nostri ad praesens aestimari et accipi solet. Factura pro gratia nostra.

Datum in conventu Piotrcoviensi generali^b.

VII. LITTERAE RESTIUM

A. Litterae restium contra Thartaros praeparatae quidem, sed non publicatae^a.

Sigismundus primus Rex etc. Universis et singulis palatinis, castellanis, capitaneis, dignitariis, officialibus, burgrabiis et nobilitatum communitatibus, advocatis et scultetis ceterisque subditis nostris, terras regni nostri ubique incolentibus et praesertim terram Cracouiensem et districtum Proschowiensem, de iure et consuetudine ad expeditionem bellicam obligatis, sincere nobis et fidelibus nostris dilectis gratiam regiam.

Magnifici, generosi, nobiles, famati et providi, sincere nobis ac fideles dilecti. Nemini iam incognitum esse arbitramur, qualiter hiis diebus ingens Thartarorum terras regni nostri Russiae et Lublinenses invaserit et illas damno inestimabili et cedibus affecerit, cum una congressi milites nostri, quos illic pro praesidiis, una cum Illustri duce Constantino et aliis illis proceribus, maiori quidem virtute et animo, quam ratio suae paucitatis contra host[iu]m, multitudinem suadere videbatur, et domino Deo nobis adverso existente, fracti sunt et profligati. Non dubitantes vero nos, quod immanissimus hostis ea vi existens, et rebus pro libidine sua sic actis acrius contendet suam rabiem explere, neque in tam subito et inopinato casu aliud remedium afferri posse videntes, quam universos pro vindicanda Reipublicae salute et tanto periculo arcendo et arma concitare, motionem bellicam decrevimus, cui etiam nos ipsi non solum deesse noluimus, sed iam hinc propere, Deo bene iuvante, egredimur, personam nostram regiam tam atroci et insperate necessitati cum subditis nostris exhibitori. Quare has praesentes litteras in vim primarum, secundarum et ultimarum restium mittimus, quibus vobis omnibus et singulis omnibus districtius praecipien[tes] mandamus et volumus, ut mox visis illis, non expectatis aliis nostris, sub ammissione bonorum vestrorum arma capiat et quilibet vestrum capiat, ad diemque sancti Bartolomei proximum [24 VIII 1519] circa villam Walawa in terra Premislien[si] sitam armati compareatis et ad nos omnino conveniatis, ut Thartarorum ipsorum impetum cum Dei auxilio ita retundere una nobiscum positis, ut inde amplius res ipsa publica nullum sentiat detrimentum, et vos laudem et gloriam in re bellica pluribus victoriis iam adquisitam, quoad fieri poterit, augere et ampliare valeatis. Et ne quispiam vestrum de hac expeditione bellica et mandato nostro aliquam ignorantiam suam praetendat, volumus, ut unus ad alium viciniorem praesentes litteras restium, cum illas perlegerit, transmittat, ultimus vero easdem loci capitaneo repraesentet, similiter sub bonorum suorum ammissione aliter facere non ausuri.

^a W rękopisie MK₂: Brzezie. Poprawiono zgodnie z propozycją O. Balzera (CIP, t. III, nr 214, s. 400).

^b W MK₂ nie podano daty, ale nie ulega ona wątpliwości, gdyż konstytucja ta, ujęta w formę mandatu do starosty, pomieszczona została między innymi aktami z początku 1519 r. Idzie tu więc o uchwały sejmowe z 5 marca 1519 r.

^a W AT tekst ten nosi tytuł: Restes contra Tartaros scripte, sed non publicate fuerunt.

Datum Cracouiae feria secunda proxima ante festum sancti Laurentii anno Domini millesimo quingentesimo decimo nono [8 VIII 1519], regni nostri anno tredecimo. Ad mandatum.

B. Litterae restium post conventum Sandomiriensem contra insultum Thartarorum editae, in terrisque Russiae et Minoris Poloniae publicatae^b.

Sigismundus etc. Universis et singulis palatinis, castellanis, capitaneis, dignitariis, officialibus, burgrabiis et nobilitatum communitatibus, advocatis et scultetis ceterisque subditis nostris terras regni nostri ubique incolentibus et praesertim terram N.^c et districtum N.^d de iure et consuetudine ad expeditionem bellicam obligatis, sincere nobis et fidelibus nostris dilectis gratiam regiam.

Magnifici, generosi, nobiles, famati et providi sincere nobis et fideles dilecti. Post cladem hanc inopinatam, quae nobis diebus^e praeteritis per Thartaros est illata, licet ingenti dolore fuerimus affecti, tamen e vestigio id quod opportunum videbatur et facere potuimus, ne quis deterior eventus subsequeretur, militem mercenarium ad tria milia equitum pro praesidiis et in locum profligatorum suscepimus, sed veriti tamen, ne hostis pari vel etiam maiori vi rediens et praesidia haec ut prius perfringeret et que libidinis et rabiei ipsius essent, perpetraret, conventum Sandomiriae pro festo sancti Bartholomaei praeterito [24 VIII 1519] super eo casu habuimus, in quo cum consiliariis et universa nobilitate illic existente statuimus et decrevimus, quod ubi hostis ipse tanta vi et poten[tia] rediret, ut illi dicta praesidia milites mercenarii resistere non possent, nos cum universis nobilibus^f subditis nostris harum terrarum adversus eundem hostem proficiscamur. Qua in re tametsi nos omnem sumus diligentiam et operam adhibitori, ut non nisi in summa necessitate et cum aliter fieri non posset, hanc expeditionem faciamus, tamen, ne periculum aliquod in mora esset, et ne nos aliquid in tanta calamitate neglexisse videremur, nobis universis et singulatim in cuiusque servitium bellicum debenti, id denuntiari volumus et denuntiamus, mandamusque omnibus, ut equos, arma et alia bellica necessaria parata habeatis, quo ubi necessitas incumberet, que nonnisi repentina esse solet, et litterae nostrae in vim ultimarum restium per nos emitterentur, posset unusquisque sine mora ad locum, quem in eisdem litteris restium designabimus, proficisci, Rempubicam et patriam suam ab extremo discrimine vindicaturus, pro qua nos non personam solum nostram regiam, sed etiam sanguinem ipsum, si ita expediret, sumus exposituri. Et ne quispiam de hoc mandato nostro aliquam ignorantiam suam praetendat, volumus; ut unus ad alium viciniorem praesentes litteras, cum illas perlegerit, transmittat; ultimus vero easdem loci capitaneo repraesentet. Pro gratia nostra aliter facere non ausuri. Datum Cracouiae feria sexta proxima post festum Nativitatis Dominae nostrae sanctae Mariae anno Domini millesimo quingentesimo decimo nono [9 IX 1519], regni nostri anno tredecimo. Ad mandatum Regiae Maiestatis proprium.

C. Litterae universales missae in Maiorem Poloniam contra Magistrum, in vim primarum et secundarum restium^g.

Sigismundus etc. Universis et singulis palatinis, castellanis, capitaneis, dignitariis, officialibus, burgrabiis et nobilitatum communitatibus, advocatis et scultetis ceterisque subditis nostris terras regni nostri ubique incolentibus et praesertim terram N.^h et districtum N.ⁱ de iure et consuetudine ad expeditionem bellicam obligatis sincere nobis et fidelibus nostris dilectis, gratiam regiam.

Magnifici, generosi, nobiles, famati et providi sincere nobis et fideles dilecti. Iam unicuique vestrum satis constare potest, quemadmodum magister Prussiae non habita ratione cum affinitatis nostrae mutuae tum etiam debiti ac professionis suae, varias hucusque occasiones

^b *W AT tekst ten nosi tytuł:* Restes contra Tartoros publicae in terris Minoris Poloniae et Russiae, post conventum Sandomiriensem emisse.

^c *W MK₂ okienko.*

^d *W MK₂ okienko.*

^e *W MK₂: diebus diebus.*

^f *W MK₂ wyraz dopisany na interlinii.*

^g *W AT tekst ten nosi tytuł:* Edictum restium adversus Germanos in Poloniam tendentes. Litere restium adversus Germanos ad Magistrum in Prussiam tendentes.

^h *W MK₂ pozostawiono tu wolne miejsce. W AT uzupełniono:* Posnaniensem.

ⁱ *W MK₂ pozostawiono tu wolne miejsce.*

belli nobiscum gerendi querebat premendo multifariam et continue subditos nostros et cum hostibus nostris Moscis et Thartaris adversum nos conspirando, quae omnia cum hactenus dissimularem, sperantes illum nostra modestia et tolerantia posse aliquando ad officium suum reduci, res eo devenit, ut ille, cognitis nostris difficultatibus modernis, quae nobis ab aliis hostibus incumbunt, conduxerit ex Germania magnas militum copias statueritque cum omni celeritate arces et civitates nostras Prussiae adoriri et expugnare. Nolentes vero nos, cum iam aliter fieri non potest iustitiae et terris illis regni nostri deesse, quas praedecessores nostri multo sanguine et impendio partas nobis reliquerunt, idque intelligen[tes] absque publica ad bellum motione fieri non posse propter vim et celeritatem hostilem, decrevimus ipsi cum universis subditis nostris ad Prussiam proficisci et terras illas ab impetitione hostis pro virili nostra tueri et defendere. Quare has praesentes litteras in vim primarum et secundarum restium mittimus, quibus vobis universis et singillatim unicuique vestrum^j mandamus, ut visis illis, arma capiat et quilibet vestrum capiat. Vosque ita praeparetis, ut cum aliis litteris nostris fueritis requisiti, possetis absque ulla mora nobis, ad tempus et locum, qui designabitur, adesse et hostilem impetum cum Dei auxilio una nobiscum ita retundere, ut inde amplius Respublica nullum sentiat detrimentum, vosque laudem et gloriam in re bellica pluribus victoriis iam acquisitam, quoad fieri poterit, augere et ampliare valeatis, et ne quispiam vestrum de hac praeparatione bellica et mandato nostro aliquam ignorantiam suam praetendat, volumus, ut unus ad alium viciniorem praesentes litteras restium, cum illas perlegerit, transmittat, ultimus vero easdem loci capitaneo repraesentet, sub bonorum suorum ammissione, aliter facere non ausuri. Datum Cracouiae feria quarta proxima ante festum sanctae Hedwigis anno Domini millesimo quingentesimo decimo nono [12 X 1519], regni nostri anno tredecimo. Ad Mandatum Regiae Maiestatis proprium.

^j W MK2 wyraz *dopisany na interlinii*.